

Nr 325.

Af herr **Kvarzelius**, i anledning af *Kungl. Maj:ts* i propositionen nr 48 upptagna förslag till lag om bankrörelse.

Bankernas rätt till handel med aktier (frånsedt köp af aktier för skyddande af fordran) är för närvarande sålunda begränsad:

bank, som afsatt reservfond, uppgående till mera än femtio procent af grundfonden, må förvärfva aktier i emissionsbank, dock må bank ej på en gång innehafva jämlikt denna bestämmelse förvärfvade aktier till högre bokfördt belopp än det, hvarmed reservfonden öferskjuter femtio procent af grundfonden.

Enligt den af herr Hedenlund i Första och herr Johan E. Ekman i Andra kammaren nyligen väckta motion skulle bankernas rätt till handel med aktier utsträckas sålunda:

bank, som afsatt särskild fond för förvärf af aktier, må förvärfva sådana till ett bokfördt värde, ej öfverstigande sagda fond;

uppgår banks reservfond till mer än femtio procent af grundfonden, äge, ändå att banken ej afsatt särskild fond, banken förvärfva aktier; dock må banken icke på en gång innehafva jämlikt denna bestämmelse förvärfvade aktier till högre bokfördt belopp än hälften af det belopp, hvarmed reservfonden öferskjuter femtio procent af grundfonden.

Motionen innehåller således i tvenne afseenden en mycket betydande utvidgning af bankernas rätt till handel med aktier. I stället för den nu gällande rätten att förvärfva aktier i emissionsbank, hvilken rätt endast tillkommer banker med reservfond, öfverstigande femtio procent af grundfonden, skulle träda rätt att förvärfva aktier af hvad slag som helst, och skulle denna rätt tillkomma icke blott banker, som nu äga köpa emissionsbankaktier, utan äfven banker, som afsatt särskild fond för förvärf af aktier. Då hinder icke skulle möta att förvandla dispositionsfond till fond för förvärf af aktier, skulle alla banker, stora

och små, som nu hafva dispositionsfond, och sådan hafva samtliga solidariska banker och flertalet aktiebanker, med ett slag blifva berättigade att handla med aktier, oafsedt reservfondens storlek i förhållande till grundfonden. Motionen innehåller emellertid äfven vissa inskränkningar i rätten till handel med aktier. Så skulle bank, hvars reservfond öfverstiger femtio procent af grundfonden, icke få förvärfva aktier till högre belopp än *hälften* af det belopp, hvarmed reservfonden öferskjuter femtio procent af grundfonden; vidare skulle bokförda värdet af samtliga förvärfvade aktier icke få öfverstiga tio procent af grundfondens och reservfondens sammanlagda belopp; slutligen skulle rätten att förvärfva aktier icke få användas utan beslut af bolagsstämman.

Den nu gällande stränga begränsningen af bankernas rätt till handel med aktier har tillkommit på bankernas eget initiativ. Enligt det af senaste bankkommitté den 13 mars 1908 afgifna förslaget till lag om bankrörelse skulle bank med grundfond af minst sex miljoner kronor, och hvars reservfond uppgick till mer än femtio procent af grundfonden, få med det belopp, hvarmed reservfonden öfversteg femtio procent af grundfonden, drifva handel med såväl aktier i emissionsbank som med andra aktier. Mot denna anordning uttalade sig 1908 års allmänna bankmöte samt bankernas syndikat, som ansågo, att rätten att handla med aktier borde inskränkas till emissionsbankaktier. Vid mötet understroks den af en af reservanterna inom bankkommittén uttalade uppfattningen, att erfarenheten från de senare åren ådagalagt klokheten i den lagstiftning, som håller bankerna utanför aktiehandeln. Man ansåg föga önskvärdt, att stora och medelstora banker, så snart de fått ett visst överskott, skulle befatta sig med aktiehandel, hvilket i afsevärd mån skulle förändra bankernas skaplyne. Om man finge emissionsbanker, som särskildt skulle ägna sig åt denna verksamhet och därför både kunde och borde skaffa sig de speciella och mångsidiga sakkunskaper, som för en sådan affär vore välbehöflig, borde den brist man dittills klagat öfver vara afhjälpt och de gamla bankerna lämnas att fortfarande arbeta inom den ram, som dittills varit dem anvisad.

Den af herrar Hedenberg och Ekman väckta motionen är föranledd af och grundad på en från bankföreningens styrelse nyligen till Kungl. Maj:t ingifven skrifvelse med framställning om förändrade bestämmelser rörande bankernas rätt till handel med aktier. Någon närmare redogörelse för anledningarna, hvarför bankernas representanter numera öfvergifvit den ståndpunkt i frågan, som de intogo år 1908, finnes icke i nämnda skrifvelse. Bankföreningens styrelse inskränker sig i detta afseende till att framhålla, att verkligheten icke motsvarat

de vid tiden för emissionsbanklagens promulgering hysta förväntningarna samt att afsikten med lagen icke blifvit vunnen.

Att ännu ingen emissionsbank kommit till stånd, torde i främsta rummet bero därpå, att förhållandena på penningmarknaden under de senaste åren icke varit sådana, att de inbjudit bankerna att fastläsa betydande kapital i ett emissionsbankföretag. Men så snart detta hinder upphört att finnas, lärer nog, om behovet af emissionsbanker verkligen varit och är så stort, som ofta och från olika håll framhållits, lagen komma till användning. Redan häri torde ligga ett skäl att icke förhastas sig med djupgående förändringar i bestämmelserna angående bankernas rätt att drifva handel med aktier.

Under de förberedelser, som föregingo emissionsbanklagens tillkomst, framhölls eftertryckligt från olika håll, att emissionsverksamheten i hög grad kräfde omdöme och försiktighet för att icke blifva äfventyrlig. Genom den organisation man gaf emissionsbankerna trodde man sig betrygga tillvaron hos dessa af den omfattande sakkunskap i så väl finansiellt som tekniskt hänseende, som ett framgångsrikt bedrivande af emissionsverksamhet förutsatte. Samma sakkunskap fordras i själfva verket för handel med aktier, såvida denna ej skall nedsjunka till ren spekulation. Har man anledning antaga, att dylik sakkunskap är för handen hos flertalet af våra banker? Erfarenheten synes icke bejaka denna fråga. Däremot synes den erfarenhet, som enligt reservanten i 1908 års bankkommitté ådagalagt klokheten i den lagstiftning, som hållit bankerna utanför aktiehandeln, hafva af hvad som sedan dess inträffat inom bankvärlden ytterligare bekräftats.

Genom medgifvandet af rätt till handel med aktier åt flertalet banker, stora och små, öppnar man, det torde vara ostridigt, nya tillfällen för den alltmera omkring sig gripande aktiespekulationen.

Det är en offentlig hemlighet, att den af bankföreningens styrelse gjorda framställningen om ändring i gällande bestämmelser angående bankernas rätt till handel med aktier föranledts däraf, att det visat sig möta svårigheter för banker, som önskade ingå såsom delägare i den nyligen grundade fransk-nordiska banken, att finna en tillfredsställande form för sådan delaktighet. Denna har kunnat vinnas endast därigenom, att antingen en emissionsbank bildats eller att de ledande männen inom en bank personligen tecknat aktier i fransk-nordiska banken. Intetdera af dessa två sätt för delaktighet har ansetts tillfredsställande.

Om man anser svenska bankers direkta deltagande i det nya franska bankföretaget önskvärdt, kan en tillfredsställande form härför säkerligen åstadkommas, utan att man behöfver företaga den af bank-

föreningens styrelse och motionärerna föreslagna omfattande utvidgningen af bankernas rätt att idka kandel med aktier. Om §§ 48 och 164 i det föreliggande förslaget till lag om bankrörelse ändrades därhän, att bankerna berättigades förvärfva aktie i emissionsbank och utländsk bank, skulle nu ifrågavarande önskemål blifva tillgodosedt. En dylik utsträckning af bankernas handel med aktier torde icke behöfva möta betänkligheter, då densamma säkerligen endast undantagsvis skulle komma att begagnas. För att öppna möjlighet äfven för bank, hvars reservfond icke uppgår till mer än hälften af grundfonden, att deltaga i den franska banken, torde i anslutning till bankföreningens och motionärernas förslag kunna medgifvas åt bank, som afsatt särskild fond för förvärf af aktier, att förvärfva sådana i emissionsbank och i utländsk bank, men torde härvid böra stadgas, att dylik särskild fond skall uppgå till visst belopp, exempelvis minst femhundredtusen kronor, till förekommande af att hvarje bank, äfven den minsta, som ägde härtill disponibla medel till obetydligt belopp skulle blifva berättigad förvärfva aktier.

De af bankföreningen och motionärerna föreslagna bestämmelserna, att sammanräknade bokförda värdet af förvärfvade aktier icke får öfverstiga tio procent af grundfondens och reservfondens sammanlagda belopp samt att rätten att förvärfva aktier icke må användas utan beslut af bolagsstämman, måste anses välbetänkta. Däremot torde den från samma håll ifrågasatta begränsningen af aktieförvärfvet till hälften af det belopp, hvarmed reservfonden öfverskjuter femtio procent af grundfonden, icke vara af behovet påkallad, om rätten att förvärfva aktier inskränkes till emissionsbankaktier och aktier i utländsk bank.

På grund af hvad ofvan anförts, hemställes, att Riksdagen ville besluta,

att §§ 48 och 164 i förslag till lag om bankrörelse (Kungl. Maj:ts proposition nr 48) må erhålla följande lydelse:

§ 48.

Bankaktiebolag, som afsatt särskild fond, uppgående till ett belopp af minst femhundredtusen kronor, för förvärfvande af aktier, må äfven under andra förhållanden än i 46 § sägs förvärfva aktier i emissionsbank och i utländsk bank till ett bokfördt värde, ej öfverstigande sagda fond.

Uppgår bankaktiebolags reservfond till mera än femtio procent af grundfonden, äge, ändå att bolaget ej afsatt sådan fond, som här ofvan oförmäles, bolaget äfven under andra förhållanden än i 46 § sägs, förvärfva aktier i emissionsbank och i utländsk bank; dock må bolaget icke på en gång innehafva jämlikt denna bestämmelse förvärfvade aktier till högre bokfördt belopp än det, hvarmed reservfonden öfverskjuter femtio procent af grundfonden.

Ej må dock i något fall sammanräknade bokförda värdet af samtliga enligt bestämmelserna i denna paragraf förvärfvade aktier öfverstiga tio procent af bolagets grundfonds och reservfonds sammanlagda belopp.

Bankaktiebolag enligt denna paragraf tillkommande rätt att förvärfva aktier må ej användas utan beslut af bolagsstämma.

§ 164.

Solidariskt bankbolag, som afsatt särskild fond, uppgående till ett belopp af minst femhundratusen kronor för förvärf af aktier, må, äfven under andra förhållanden än i 162 § sägs, förvärfva aktier i emissionsbank och i utländsk bank till ett bokfördt värde, ej öfverstigande sagda fond.

Uppgår solidariskt bankbolags reservfond till mera än femtio procent af grundfonden, äge, ändå att bolaget ej afsatt sådan fond, som här ofvan oförmälts, bolaget äfven under andra förhållanden än i 162 § sägs, förvärfva aktier i emissionsbank och i utländsk bank; dock må bolaget icke på en gång innehafva jämlikt denna bestämmelse förvärfvade aktier till högre bokfördt belopp än det, hvarmed reservfonden öfverskjuter femtio procent af grundfonden.

Ej må dock i något fall sammanräknade bokförda värdet af samtliga enligt bestämmelserna i denna paragraf förvärfvade aktier öfverstiga tio procent af bolagets grundfonds och reservfonds sammanlagda belopp.

Solidariskt bankbolag enligt denna paragraf tillkommande rätt att förvärfva aktier må ej användas utan beslut af bolagsstämma.

Stockholm den 1 mars 1911.

S. H. Kvarnzelius.
